

SOCIALINĖS ANTROPOLOGIJOS IR ETNOLOGIJOS STUDIJOS

LIETUVOS

18(27)

2018

ETNOLOGIJA

LITHUANIAN ETHNOLOGY

STUDIES IN SOCIAL ANTHROPOLOGY AND ETHNOLOGY

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

LII VILNIUS 2018

Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos – mokslinis etnologijos ir socialinės ir kultūrinės antropologijos žurnalas. Jame spausdinami recenzuojami straipsniai, konferencijų pristatymai, knygų recenzijos ir apžvalgos, kurių temos pirmiausia apima Lietuvą ir Vidurio/Rytų Europą. Žurnalas pristato mokslo aktualijas ir skatina teorines bei metodines diskusijas. Tekstai skelbiami lietuvių arba anglų kalba.

Lithuanian Ethnology: Studies in Social Anthropology and Ethnology – is a peer reviewed journal of ethnology and social and cultural anthropology. It publishes articles, conference presentations, book reviews and review articles, which may be in Lithuanian or English, primarily focused on Lithuania, Central and Eastern Europe. The journal represents current debates and engages in methodological discussions.

REDAKCIŅĖ KOLEGIJA / EDITORIAL BOARD

Vytis Čiubrinskas (vyriausiasis redaktorius / Editor-in-Chief)

Vytauto Didžiojo universitetas / Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

Auksuolė Čepaitienė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Jonathan Friedman

Kalifornijos universitetas / University of California, San Diego, USA

Jonathan Hill

Pietų Ilinojaus universitetas / Southern Illinois University, Carbondale, USA

Neringa Klumbytė

Majamio universitetas / Miami University, Ohio, USA

Ullrich Kockel

Heriot-Watt universitetas / Heriot-Watt University, Edinburgh, UK

Orvar Löfgren

Lundo universitetas / Lund University, Sweden

Jonas Mardosa

Lietuvos edukologijos universitetas / Lithuanian University of Educational Sciences, Vilnius, Lithuania

Žilvytis Šaknys

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

REDAKCIŅĖS KOLEGIJOS SEKRETORĖ / EDITORIAL ASSISTANT

Danguolė Svidinskaitė

Lietuvos istorijos institutas / Lithuanian Institute of History, Vilnius, Lithuania

Leidyklos adresas / Address of the Publisher: Redakcinės kolegijos kontaktai / Editorial inquiries:

Lietuvos istorijos institutas

Tel. / Phone: + 370 5 262 9410

Kražių g. 5, LT-01108 Vilnius

El. paštas / E-mail: etnolog@istorija.lt

[<www.istorija.lt>](http://www.istorija.lt)

vytis.cubrinskas@vdu.lt

Žurnalas registruotas / The Journal indexed in:

European Reference Index for the Humanities (ERIH)

EBSCO Publishing: Academic Search Complete, Humanities International Complete,

SocINDEX with Full Text; Modern Language Association (MLA) International Bibliography

Leidybą finansavo Lietuvos mokslo taryba pagal Valstybinę lituanistinių tyrimų ir sklaidos 2016–2024 metų programą (Sutartis Nr. LIP-078/2016)

TURINYS / CONTENTS

Pratarmė (<i>Vytis Čiubrinskas</i>)	5
Editorial (<i>Vytis Čiubrinskas</i>)	7

Straipsniai / Articles

Chris Hann

Ritual and Economy: From Mutual Embedding to Non-Profit Festivalisation in Provincial Hungary	9
Ritualas ir ekonomika: nuo abipusės nesuprekinotos ekonomikos iki nevyriausybinės festivalizacijos provincinėje Vengrijoje. Santrauka	33

Rasa Paukštytė-Šaknienė

Kaimynystės ryšiai šių dienų kultūroje: atvejais iš Vilniaus apylinkių	35
Neighbourly Ties in Contemporary Culture: Cases from the Vilnius Area. Summary	59

Darius Daukšas

Tarp tapimo norvegu ir buvimo lietuviu: Norvegijos lietuvių pilietybės sampratos	63
Caught between Becoming a Norwegian and Staying a Lithuanian: Concepts of Citizenship among Lithuanian-Norwegians. Summary	85

Jolanta Kuznecovienė

<i>Gyvenimas ant sūpuoklių</i> : lietuvių diasporos antrosios kartos identiteto dilemos	87
<i>On the Swings</i> : Identity Dilemmas of the Second-Generation Lithuanian Diaspora. Summary	107

Audronė Daraškevičienė

Vaiko auklėjimas šiuolaikinėje Lietuvoje: tėvų požiūris	109
Bringing up a Child in Contemporary Lithuania: Parental Attitudes. Summary	127

Žilvytis Šaknys

Valstybės (Tautos) švenčių formavimo ypatumai 1918–1940 m. Lietuvoje ...	129
State (National) Holidays in Lithuania between 1918 and 1940. Summary	151

Diskusijų forumas / Forum

Christian Giordano

- From Political Subjectivity to Political Intentionality: The Predominance
of Society over the Individual 155
- Nuo politinio subjektyvumo iki sąmoningumo: visuomenės
dominavimas prieš individą. Santrauka 170

Mokslinis pranešimas / Special Lecture

Orvar Löfgren

- Mano ar mūsų? Namai kaip moralinė ekonomika 173

Recenzijos ir apžvalgos / Reviews

- Lietuvių etnografijos enciklopedinis žodynas. B. Kulnytė,
E. Lazauskaitė (sud.) (*Auksuolė Čepaitienė*) 197
- Jonas Vitartas (Jan Michał Witort, 1853–1903). Rinktiniai raštai 1.
A. Čepaitienė (sud.) (*Venantas Mačiekus*) 202
- Gražina Žumbakienė. Senieji Lietuvos gėlių darželiai: kvapnūs,
puošnūs, gydantys (*Loreta Martynėnaitė*) 206
- Etnografija. Metraštis 26 [skirta V. Miliui]. E. Lazauskaitė,
Ž. Šaknys (sud.) (*Auksuolė Čepaitienė*) 208

Konferencijos / Conferences

- Amerikos antropologijos asociacijos 116-asis forumas Vašingtone
(*Vytis Čiubrinskas*) 213
- EASA 15-oji konferencija Stokholme (*Auksuolė Čepaitienė, Vytis Čiubrinskas*) ... 216
- AABS konferencija 2018 (*Audronė Daraškevičienė, Vida Savoniakaitė,
Skaidrė Urbonienė*) 219
- III nacionalinė doktorantų konferencija „Veritas Ethnologica“
(*Vaida Rakaitytė*) 222

Sukaktys / Anniversaries

- Petrui Kalniui – 70 (*Žilvytis Šaknys*) 225

In Memoriam

- Netekome Marijos Mastonytės-Miliuvienės (*Žilvytis Šaknys, Petras Kalnius*) ... 229

III nacionalinė doktorantų konferencija „Veritas Ethnologica“

2018 m. gegužės 3-4 d. Lietuvos istorijos institute Vilniuje vyko III etnologijos doktorantų konferencija „Veritas Ethnologica“, kurią su partneriais iš kolegialių institucijų organizavo Lietuvos istorijos instituto Etnologijos ir antropologijos skyrius.

Rengti tokio pobūdžio konferencijas yra nauja iniciatyva, tačiau smarkiai auganti, nes pirmojoje etnologijos konferencijoje, kuri vyko Kauno Vytauto Didžiojo universitete (VDU), buvo sutelkti tik trys mokslo centrai: Klaipėdos universitetas (KU), Lietuvos istorijos institutas (LII) ir Vytauto Didžiojo universitetas (VDU), o antrąją ir trečiąją konferencijas papildė doktorantai ir iš kitų Lietuvos universitetų, vykdančių Etnologijos mokslo krypties doktorantūrą: Vilniaus universiteto (VU), Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) bei Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto (LLTI).

Šiais metais įvykusioje konferencijoje buvo keletas naujovių: pirma, buvo kviečiami dalyvauti ne tik etnologijos ir antropologijos doktorantai, bet ir artimus tarpdalykinius tyrimus atliekantys kolegos, antra, dalyvių gretas papildė doktorantė iš užsienio.

Pirmąjį posėdį „Bendruomenė, jėga, tradicija“ moderavo Daiva Vyčnienė (LMTA), diskutantu buvo Donatas Brandišauskas (VU). Pirmas šio posėdžio pranešėjas Justinas Stankus (VU) pranešime „Mianmaro Shan provincijos valdžios koliažas: pirminio lauko tyrimo apžvalga“ atskleidė dviejų mėnesių trukmės vizito metu tyrinėto lauko apžvalgą, ką jam pavyko pažinti empiriškai, bei įvardijo iššūkius, patirtus atvykus į „lauką“, pateikė jų sprendimo būdus. Doktorantės Rasos Kasperienės (VDU) pranešime „Politinio protesto grupių įrašų tematika socialiniame tinkle

Facebook“ buvo analizuojami šie klausimai: kokios yra pagrindinės vyraujančios radikaliai nusiteikusių grupių temos, kokios yra šių temų ypatybės, kokia gali būti šių temų kaita bei kas veikia temų įtampą, dinامينius procesus. Doktorantė Kristina Dolinina (LMTA) pateikė pranešimą „Šiaurės Centrinės Indijos *kathak* bendruomenės: šokio tradicijos kaita“ pasidalindama teorine analize, probleminėmis išvalgomis bei lauko tyrimo apžvalga. Doktorantas Jonas Tilvikas (LII) pranešime „Liaudies ir oficialiosios medicinos sąveika lietuvininkų bendruomenėje“ pateikė teorinę analizę ir apžvelgė 2017 m. atlikto etnografinio tyrimo rezultatus, įvardijo liaudies medicinos ir oficialiosios medicinos požiūrių ypatumus, lygino Lietuvoje ir Vokietijoje gyvenančių apklaustųjų lietuvininkų nuostatas.

Antrąjį posėdį „Mitas, religija, ritualas“ moderavo Daiva Vaitkevičienė (LLTI), diskutinius klausimus aptarė Rimantas Balsys (KU) ir Vytautas Tumėnas (LII). Pirmas šio posėdžio dalyvis Rokas Sinkevičius (LLTI) skaitė pranešimą „Saulės dukros vestuvių mito struktūra: religiniai, tautosakiniai, paprotiniai kontekstai“. Antras pranešėjas Aurimas Bačiulis (LLTI) nagrinėjo mokslinę temą „Skirtis tarp tautosakos ir rašytinės tradicijos: raganavimo tyrimų problema Lietuvoje“. Posėdį užbaigė doktorantė Vaida Rakaitytė (VDU) pranešimu „Etnografinis lauko tyrimas: senieji Kūčių papročiai šiuolaikiniam žmogui“, kuriame nagrinėjo papročių reprezentavimo formas muziejinės erdvės „lauke“ aptardama 2017 m. edukacinių programų metu atlikto etnografinio tyrimo Žemaičių muziejaus „Alka“ Žemaitijos kaimo ekspozicijoje, Rokiškio krašto muziejuje, Arklio muziejuje, Lietuvos liaudies buities

muziejuje, Prienų krašto muziejuje ir Šiaulių „Aušros“ muziejaus Žaliūkių malūninko sodyboje rezultatus.

Trečiąjį posėdį „Kintančios tapatybės ir vietos“ moderavo Žilvytis Šaknys (LII), diskusiją vedė Irma Šidiškienė (LII). Pirmoji šio posėdžio pranešėja Aušra Teleišė (LII) pranešime „Holistiniai etnografiniai miesto tyrimai: vietos apibrėžimo problema“ kėlė teorines problemas, ką ir kaip reikia analizuoti mieste, kad būtų atskleistas visuminis jo vaizdas. Remdamasi miesto antropologų ir sociologų teorijomis, doktorantė pateikė būsimų lauko tyrimų struktūrą, tyrimų strategijos viziją. Kita doktorantė Karina Taruškaitė (VDU) pranešime „Kauno gyventojų tapatybė: atminties kaita XX a. vid.–XXI a. pr. naratyvuose“ atskleidė teorinius, metodologinius aspektus bei pagrindinį tyrimo rūpestį – kaip per atmintį ir pasakojimus konstruojama tapatybė. Studentė motyvavo, kodėl empiriniam tyrimui pasirenkami sovietmečiu prijungti prie Kauno mikrorajonai. Pranešėja Auksė Noreikaitė (VDU), atliekanti lauko tyrimus Lietuvos ir Latvijos pasienyje dešimt metų, pranešime „Lietuvos ir Latvijos paribio gyventojų etninio tapatumo formavimasis bei raiška XX a. pab.–XXI a. pr.“ išryškino gyvenamosios aplinkos bei sąveikos su kitais svarbą. Doktorantė paaiškino, jog jai svarbu tirti ir vieną, ir kitą pusę, o vietas pasirenkanti taip, kad jos būtų greta abipus sienos, tada ieškanti sąsajų tarp šių ir kitapus sienos esančių gyventojų.

Ketvirtąjį posėdį „Etniškumas ir transnacionalizmas mišrioje šeimoje“ moderavo Vida Savoniakaitė (LII), diskusiją vedė Laima Anglickienė (VDU). Pirmoji šio posėdžio dalyvė Inga Zemblienė (LII) savo pranešimu „Lietuvos totoriai sovietmečiu: tarp totoriškos ir mišrios šeimos“ pristatė vieną savo disertacijos tyrimo dalių. Ji aptarė lauko tyrimų rezultatus,

gautus iš Kauno, Vilniaus, Alytaus, Panevėžio, Klaipėdos miestų ir rajonų arealų, pateikė apklaustų 71 pateikėjo duomenis. Kita doktorantė Akvilė Motuzaitė (Turku universitetas, Suomija) pateikė pranešimą „Transnacionalizmas ir dvikalbystė kaip kultūrinė strategija mišrioje suomių-lietuvių ir graikų-lietuvių šeimose“. Pranešime doktorantė grindžia, jog transnacionalizmo konceptas išryškina socialines, kultūrinės transakcijas, t. y. parodo, kaip simboliai, idėjos ir reikšmės keliauja per valstybines sienas ir integruojami naujame kultūriniame kontekste. Anot autorės, transnacionalizmo perspektyva yra labai aktuali etniškai mišrių šeimų kultūriniame gyvenime, kuris apima ir kultūrinį bei lingvistinį vaikų ugdymą.

Penktąjį posėdį „Vaiko socializacija Lietuvoje“ moderavo Rasa Paukštytė-Šaknienė (LII), diskusiją vedė Auksuolė Čepaitienė (LII). Pirmoji šio posėdžio dalyvė Rūta Grišinaite (LII) pranešime „Vaiko socializacija vėlyvuojū sovietmečiu Lietuvoje: probleminės sritys ir galimi sprendimai“ pristatė teorinę savo tyrimo dalį, apibrėžė ir motyvavo 1962–1984 m. tiriamąjį laikotarpį, šaltinių kategorijas. Pranešėja pateikė keturis socializacijos analizės pjūvius. Doktorantė Audronė Darskevičienė (LII) pranešime „Ankstyvoji vaiko socializacija XXI a. Lietuvoje: moralės diskursas“ tyrimo objektu įvardijo tėvų nuostatas ir elgesį su vaiku, aptarė etnografinio lauko tyrimo rezultatus naudama antropologės Adrie Kusserow sąvokas *švelnūs* ir *kietasis* elgesys. Pranešėja pateikė tėvų elgesio su vaikais analizę parengusi ir išanalizavusi 100 interviu, kurių 75 buvo atlikti mieste ir 25 – kaime.

Apibendrinant doktorantų konferenciją „Veritas Ethnologica“ galima teigti, kad šio akademinio susibūrimo metu buvo naudinga ne tik aptarti tyrimų idėjas, gaires ar teorinius klausimus, bet ir iš tiesų

sulaukti kritiškų klausimų bei dalyvauti poleminei diskusijoje. Pranešėjams pateiktų klausimų diapazonas buvo labai platus, tiek žvelgiant iš metodologinės perspektyvos tiek ir gilinantis į konceptualius nagrinėjamos temos ar konkrečių

tyrimų rezultatų aspektus. Taip pat buvo analizuojamas asmeninis pranešėjo santykis su nagrinėjama tema siekiant išsiaiškinti, kaip „lauke“ yra taikoma teorija. Tuo būdu dėtos pastangos ugdyti kritinį doktoranto mąstymą.

Vaida Rakaitytė